

باید سازمانهای پیشرفتهای جهت تعلیم و آموزش فنی ایجاد کنیم*

مترجم: شریف مطروف

آموزش یکی از ارکان مهم تمدن صنعتی معاصر به شمار می‌رود امروزه بیشتر زمینه‌ها و گونه‌های زندگی و کار، بی‌نیاز از توان و مهارت کافی برای انجام آن در میدان عمل نیست. از این روست که امروزه، توجه به آموزش و پرورش نیروهای انسانی یکی از نمودهای اساسی زنده بودن و انعطاف‌پذیر بودن نظام اقتصادی - چه در سطح یک جامعه و چه در سطح یک منطقه یا یک مؤسسه و یا حتی در سطح یک سازمان کوچک - به حساب می‌آید.

آموزش - به زبان ساده - به معنی آماده کردن شخصی برای برعهده گرفتن کار و یا مسئولیتی است که به وی محول می‌گردد. گاهی این آماده کردن، جنبه نظری دارد مانند مطالعه کتابها و منابع گوناگون و گذراندن امتحانات کتبی و شفاهی. گاهی نیز جنبه عملی دارد مانند انجام کاری به‌طور عملی و شناسایی سببی بر سره - برآم با آموزش به‌منظور بالا بردن سطح تاریخی و توانایی انجام وظایف محوله توسط مستخدم.

کشورهای صنعتی پیشرفته از مدت‌ها پیش به‌صورت و اهمیت آموزش بی‌برده و به‌منظور بالا بردن توان کاری اشخاص و رسیدن به سطح بالایی از تولید ملی و آنرا به‌کار برده‌اند. از این رو، امروزه این کشورها، از مراکز آموزشی در زمینه‌های گوناگون اقتصادی و حرفه‌ای می‌باشند. افزون بر این، مسئولان دولتی در کلمه سطوح به آموزش اهمیت فوق‌العاده‌ای می‌دهند. تمام مسئولان امر، نمک آکاهند که چه رابطه‌های محکمی بین سطح آموزشی کارگر و توان تولیدی و بخش اقتصادی وی، وجود دارد.

آل جامع علوم انسانی

از این جهت، بنگاههای اقتصادی در کشورهای صنعتی پیشرفته، بحسبهای کاملی از امکانات بنگاه را به مسائل مربوط به آموزش اختصاص می‌دهند. در این خصوص، بودجه‌های کلانی نیز در نظر گرفته می‌شود. بنا بر این، آموزش - به‌طور واضح و خلاصه - به معنی سرمایه‌گذاری درجهت آینده‌کارگاران است و بدین دلیل هرچه آموزش با دقت و حوصله صورت گیرد، توان کارکنان و سطح کارآیی آنان بالا تر می‌رود.

* «علینا تکون اجیره متکامله للتدریب» العالم، ۶۷ (۵ رمضان ۱۳۵۵ هجری)

افزون براین، در کشورهای پیشرفته صنعتی، دولتها به این امر مهم توجه کافی میدول می‌دارند. و بدین منظور دست به تأسیس وزارتخانه‌ها و ایجاد سازمانهای عریض و طویل زده‌اند تا به کلیه جنبه‌های آموزش بپردازند. روشن است کشورهای پیشرفته علاقه ندارند کشورهای جهان سوم بی بهامیت آموزش ببرند، چون در این صورت، این‌گونه کشورها نخواهند توانست به سطح علمی و فنی کشورهای صنعتی برسند و بدین ترتیب وابستگی آنها به کشورهای صنعتی همچون گذشته حفظ خواهد شد. البته تعدادی از کشورهای حیان سوم با پرداختن به مسئله آموزش با موفقیت از عبود قلع وابستگی خود به کشورهای صنعتی برآمدند.

برنامه‌ها و بودجه‌ها

برنامه‌ریزی در کشورهای پیشرفته به منظور تهیه و آماده‌کردن نیروی انسانی در ابعاد گوناگون زندگی از راه آموزش، صورت می‌گیرد. در این کشورها، اصولاً، برنامه‌هایی در سطح ملی، بخشی و موردی برای هر یک از انواع صنایع و مؤسسه‌های صنعتی وجود دارد. به عنوان مثال در برنامه‌های پنجساله، مشخص است یک دولت کوشش کند تعداد مراکزهای آموزش را در یک رصه مخصوص اندازه‌گیری افزایش دهد که از قبل تعداد، محلها، اعتبارات لازم، تاریخ شروع به تأسیس آنها و تاریخ بهره‌برداری از هر کدام از آنها را مشخص می‌کند.

البته نباید تصور کرد که آموزش فقط بر عبود دولتهاست. در این مورد، نیز نگاهها و نهادهای بخش خصوصی و عمومی نیز لازم است که در این کار اناسی و مهم شرکت داشته باشند. باید توجه داشت که تعداد زیادی از نگاههای اقتصادی و سازمانهای فعال در کشورهای صنعتی دارای مراکز آموزشی مستقلی هستند که از آنها برای آموزش نیروی اناسی لازم برای بخشهای مختلف فعالیت بر حسب تخصصهای مورد نیاز استفاده می‌کنند. از این مراکزها برای بازآموزی و با آموزش در ضمن خدمت نیز استفاده می‌گردد تا آخرین اطلاعات علمی در رشته‌های مورد نیاز را در اختیار کارکنان قرار دهند و بدین ترتیب میزان کارایی آنان را بالا برده و استفاده مطلوب از خدمات آنان در راه هدفهای سازمان نمایندند.

در کشورهای پیشرفته صنعتی غالباً کلمه تخصصها و مشاغل یک سازمان، زیر پوشش فعالیتهای آموزشی آن سازمان قرار می‌گیرد. این امر خصوصاً در مورد تخصصهای مهم و حساس که جذب متخصصان در آن رشته‌ها دشواری همراه باشد، و با اینکه این تخصصها فقط همان سازمان باشد و با اینکه به هدفها، سیاستها و شیوه‌های تولید آن سازمان وابستگی کامل داشته باشد مصداق دارد. از این رو فعالیتها، آموزش یک مؤسسه، گاهی شامل کلیه زمینه‌های فعالیت آن مؤسسه از مدیریت عامل گرفته تا کارهای عادی آن مؤسسه می‌گردد.

کارکنانی با سطح مهارت متوسط، مورد نیاز است

بیشتر کشورهای جهان سوم، بویژه عربی، در حال حاضر با کمبود نیروی اناسی نیمه متخصص

مواجهاند. به عبارت دیگر بیشترین کمبود نیروی انسانی کشورهای یادشده، در بین نیروهای نیمه متخصص که به عنوان دستیاران نیروهای متخصص بالا کار می کنند، می باشد. به عنوان مثال در این کشورها سه پرستاران زن و مرد و تکنیسینها که باید به پزشکان و مهندسين متخصص کمک کنند، نیاز فراوانی وجود دارد.

در کشورهای عربی، تعدادی دانشگاه و مؤسسه آموزش عالی تأسیس شده تا نیروی انسانی مورد نیاز در زمینه های علمی، فنی، ادبی و اجتماعی تربیت کنند. فارغ التحصیلان این دانشگاهها و مؤسسه های آموزشی باید متخصص و در زمینه های تخصصی خود کارآزموده باشند و تعدادی دستیار و معاون در محل اشتغال خود داشته باشند. به عنوان مثال وجود پرستاران و سپاران در کنار پزشکان متخصص الزامی است. همچنین وجود تکنیسینها در کنار مهندسان متخصص و وجود دستیاران برای یک حسابدار ضروری می باشد در حالی که چنین وضعیتی در حال حاضر در این کشورها وجود ندارد.

در کشورهای در حال توسعه و بخصوص در کشورهای عرب غالباً به علت نبود نیروی انسانی متخصص توسط تعداد کافی، بیشتر فارغ التحصیلان دانشگاهها، در مشاغل مابقی انجام وظیفه می کنند. این امر در تعداد زیادی از مؤسسه های تولیدی، خدماتی و آموزشی کشورهای جهان سوم حریان دارد. در این کشورها، فارغ التحصیلان دانشگاهها به طبعه ها و کارهای ساده ای اشتغال دارند که برای تمدنی آنها به طور مطلوب، جز ناچیزی از آنچه که در طول تحصیلات دانشگاهی کسب کرده اند کفایت می کند. اتلاف آشکار منابع انسانی و مادی را موجب می سازد که نمی توان درباره آن سکوت کرد.

بدین دلیل، برنامه ریزی آموزشی در زمینه های مختلف همچنین تکامل دستگاهها و مؤسسه های آموزشی و هماهنگی و همگامی آنها با دیگر مؤسسه های کشور، یکی از مهمترین مسائلی به شمار می رود که مسئولان امور و برنامه ریزان باستانی بدان توجه کنند. همچنین برآورد کردن ساز کشور به هریک از تخصصهای گلدوی و تعیین سطوح لازم برای تربیت تخصص در رشته های مختلف دارای اهمیت ثانوی است.

روشهای نوین آموزشی و نظامات درسی

بنابراین لازم است بودجه ها و اعتبارات و دیگر امکانات موجود، بر حسب فعالیت های آموزشی و تربیتی مورد نیاز و پیش بینی شده، توزیع گردد. بودجه های مناسب هریک از مؤسسه های آموزشی را بر حسب وسعت آنها و حجم فعالیت های تفصیلی باید تعیین نمود، و نیز اعتبارات و امکانات لازم هریک از مراکز آموزشی فنی را بواقع باید در اختیار آنها قرار داد.

گفته می شود: «بسیاری از تجربیاتی که در کشورهای توسعه یافته و کشورهای در حال توسعه در زمینه های مختلف آموزشی و تربیتی به دست آمده و در این کتاب گردآوری شده است، می تواند برای کشورهای در حال توسعه، بسیار مفید باشد. امید است که این کتاب بتواند در این زمینه ها، کمی از نیازهای این کشورها را برطرف کند.»